

El Brasil després de Lula

El president Lula da Silva diu adéu, després de vuit anys al capdavant del govern del Brasil. Durant aquest període, el seu país ha fet un salt espectacular i s'ha convertit en una de les principals potències mundials. L'èxit internacional i la reducció de la desigualtat social interna han convertit Lula en un dels presidents més ben valorats de la història del Brasil. Això, a la vegada, ha aplanat el camí de la seva successora, Dilma Rousseff, candidata del Partit dels Treballadors, que apunta com a guanyadora de les eleccions presidencials de diumenge, dia 3 d'octubre.

Una vida de pel·lícula

■ 1945

Luiz Inácio Lula da Silva neix el 27 d'octubre en un poble de pagès: Caetés, a l'estat brasiler de Pernambuco.

■ 1956

La seva família s'estableix a São Paulo, on Lula comença a treballar netejant sabates i venent fruita al carrer.

■ 1959

A 14 anys entra a treballar en una empresa metal·lúrgica, on fa dotze hores diàries.

■ 1966

S'inicia en la lluita sindical.

■ 1972

És escollit primer secretari del sindicat metal·lúrgic de São Bernardo do Campo.

■ 1975

Lula da Silva es converteix en líder de la Unió de Treballadors del Metall.

■ 1980

El 2 de febrer es funda el Partit dels Treballadors. A l'abril, Lula encapçala una vaga de 41 dies, en què participen 270.000 treballadors. És empresonat durant un mes.

■ 1982

Es presenta per primera vegada en unes eleccions regionals, sense èxit.

■ 1986

Lula da Silva esdevé diputat a l'Assemblea Federal del Brasil.

■ 1989

És candidat a les eleccions presidencials per primera vegada. Ho torna a repetir, sense èxit, el 1994 i el 1998.

■ 2002

El 27 d'octubre guanya les eleccions presidencials.

■ 2003

El primer de gener Lula da Silva assumeix el càrrec de president del Brasil.

El president del Brasil, Luiz Inácio Lula da Silva, somriu amb la mirada perduda, moments abans

Als detractors de Luiz Inácio Lula da Silva els agrada de recordar les paraules que el president del Brasil acostuma a fer servir quan, en un discurs o una intervenció, vol emfasitzar algun avenç aconseguit pel seu govern. La frase “mai en la història d'aquest país” ha esdevingut, de fet, un recurs habitual del president per a recordar que no hi havia hagut al Brasil un creixement econòmic tan accelerat, una reducció de les desigualtats socials

tan forta, o bé un augment tan gran dels ajuts de l'estat als més desfavorits com ha passat els darrers vuit anys. Això a banda, al Brasil ha millorat molt l'accés a l'educació i la cobertura sanitària. Fins i tot, l'elevat índex de criminalitat, un dels grans problemes del país, hi ha disminuït molt, tot i el fracàs del president a l'hora de voler prohibir la tinença d'armes.

El fet cert és que, amb les xifres a la mà, al president brasiler no li manca

raó quan pronuncia aquesta frase tan rotunda, com també és evident que l'èxit de la seva política, tant en l'àmbit local com en l'internacional, no ha passat desapercebut a la resta del món. El mes d'abril d'enguany la revista nord-americana *Time* va escollir Lula da Silva com la persona més influent del planeta de l'any 2010. El cineasta Michael Moore, que fou l'encarregat de fer un perfil del president brasiler en aquella edició de *Time*, va destacar

Mai en la història d'aquest país

El president Lula da Silva deixarà el govern del Brasil a final d'any, perquè no pot optar a un tercer mandat. Un índex de popularitat altíssim i el reconeixement de la comunitat internacional avalen la seva tasca en la modernització del Brasil.

de rebre un premi a Londres, el novembre del 2009.

la raó per la qual Lula havia decidit de fer política. Els motius no van ser el fet de veure les dificultats que tenien els brasilers per arribar a final de mes, ni haver hagut de deixar l'escola per ajudar la seva família, netejant sabates al carrer. Allò que va impulsar Lula da Silva a dedicar-se a la política, quan tenia 25 anys, fou veure com la seva dona Maria, embarassada de vuit mesos, moria perquè no tenia diners per pagar una atenció mèdica adequada. "Aquí hi

ha una lliçó per als bilionaris del món: procureu bona assistència sanitària a la gent i us causaran molts menys problemes", advertia Moore, en una frase que explica les raons de gran part de l'èxit del president del Brasil.

Sigui com sigui, abans que això, Lula ja havia estat escollit l'Home de l'Any del 2009 per algunes publicacions europees com, per exemple, el *Financial Times* i *Le Monde*, i també nord-americanes, com el setmanari

Newsweek, que el 2008 el va situar al lloc 18 del rànquing dels 50 líders més importants del món i l'únic provinent d'un país llatinoamericà.

De fet, la majoria d'analistes polítics coincideixen a assenyalar que el president Lula da Silva és un cas excepcional en el panorama llatinoamericà, sobretot perquè pocs presidents d'aquesta regió han pogut acabar el mandat amb una valoració més alta que la que tenien en començar. En aquest sentit, a hores d'ara Lula gaudeix d'un índex de popularitat aclaparador. El maig passat aplegava el suport del 83,7% de la població, un percentatge que havia augmentat de 2 punts respecte al mes de gener i 3 des del novembre del 2009.

La victòria d'aquest sindicalista a les eleccions del 2002 ja fou un esdeveniment històric. Lula, un líder polític fill d'una família pobra, sense estudis, va aplegar un nombre de vots que mai cap altre candidat no havia aconseguit en la història del Brasil. Fou, de fet, el primer polític d'esquerres que guanyava la presidència d'aquest país en cinquanta anys. Per acabar-ho d'adobar, l'any 2006 va obtenir la reelecció amb una altra xifra rècord en nombre de vots.

La clau de l'èxit. El secret de l'èxit de Lula da Silva és que, tot i arribar al poder amb una etiqueta de socialista dur, va saber impulsar un govern marcat pel pragmatisme polític, cosa que va permetre que els empresaris, tant els locals com els inversors estrangers, veiessin el Brasil com una aposta prou atractiva per als negocis. Però el fet més destacat del llegat de Lula és, sens dubte, el seu compromís de combatre la pobresa. En aquest sentit, la política econòmica i els programes socials desenvolupats pel seu govern han significat una gran millora per al país. Entre el 2003 i el 2010, el percentatge de brasilers que viuen per sota del llindar de la pobresa ha disminuït d'un 43%, cosa que ha significat que els 50 milions de pobres que hi havia al Brasil s'han reduït a 30. Paral·lelament, la renda per cap dels brasilers ha crescut a un ritme del 5,2% anual de mitjana, un percentatge que en algunes regions del nord-est del país ha superat fins i

Lula da Silva posa al costat del president dels Estats Units, Barack Obama, durant la foto de grup de la cimera del G20, a Pittsburgh (EUA), el setembre

tot el 7%. “El mèrit de Lula da Silva és haver pogut implantar aquest dinamisme en l’economia brasilera que, cal reconèixer-ho, evoluciona sobre una base sòlida”, assenyalava no fa gaire el columnista Fernando Canzian al diari *Fohla*, de São Paulo. Segons aquest analista, tot això ha estat possible gràcies al desenvolupament massiu de programes socials, a l’augment del salari mínim i a tot un seguit de mesures per tal de distribuir la renda més equitativament. En concret, l’ajut estatal anomenat *Bolsa Família*, que ha beneficiat uns 44 milions de brasilers,

ha significat per al govern una despesa de 12 bilions de reals, cosa que vol dir que de cada real que el govern es gasta, 62 cèntims es destinen a aquest programa. En canvi, pel que fa a les infraestructures –un altre dels grans objectius de Lula durant el seu mandat–, només s’hi inverteixen sis cèntims de cada cent. “Reequilibrar aquestes despeses de manera que hi hagi més diners per a inversions és potser un dels màxims reptes del nou govern”, opina Canzian.

Sigui com vulgui, aquest analista opina que allò que sustenta avui dia

el creixement de la renda al Brasil és l’augment de l’ocupació. Durant l’etapa de govern de Lula da Silva, el país ha donat feina a més de dotze milions de persones. Segons Canzian, l’augment de la renda que ha proporcionat el creixement de l’ocupació ha fet reduir la desigualtat social d’un 67%. En canvi, segons ell, la *Bolsa Família* és la responsable de només un 17% d’aquesta reducció. “Per això, la disminució de la desigualtat social tindrà un impacte gens negligible en el resultat de les properes eleccions”, opina Canzian.

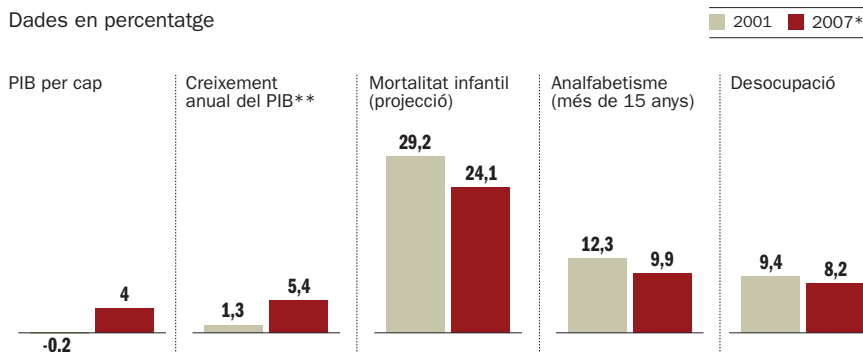

de l'any passat.

Prestigi internacional. Lula da Silva ha esdevingut allò que molts han anomenat la *nova esquerra llatinoamericana*, aquella esquerra que ha renunciat a la violència i que defensa el respecte de les llibertats individuals; accepta la importància que el capital privat té avui dia, sense deixar de banda el paper que ha de tenir l'estat en la lluita contra la discriminació social. Per aquesta raó Lula ha esdevingut un referent per a molts dels països de l'Amèrica Llatina, sobretot pel desig d'enfortir el paper de tota la regió en l'escenari mundial. Lula,

Evolució del Brasil durant el mandat de Lula

Dades en percentatge

* No hi ha dades disponibles més enllà del 2007

** Font: O Globo

Font: Institut Brasiler d'Estadística

de fet, ha apostat molt per enfortir el Mercat Comú del Sud (Mercosul), l'aliança econòmica formada pel Brasil, l'Argentina, l'Uruguai i el Paraguai, a la qual s'han d'afegir Veneçuela i Bolívia. A la vegada, Lula també ha cercat aliances entre els països asiàtics i del món àrab. Amb relació a això, una de les seves jugades estratègiques ha estat oferir-se, juntament amb Turquia, per enriquir l'urani de l'Iran i solucionar, així, la disputa d'aquest país amb la comunitat internacional. A més, el president Lula ha estat un dels primers a reivindicar el paper de les noves potències emergents, sobretot formant part del BRIC, el grup que integren el Brasil, Rússia, l'Índia i la Xina, a més de reclamar un lloc permanent per al seu país al Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

En qualsevol cas, tot i que l'economia i la qualitat de vida al Brasil han crescut considerablement sota el lideratge de Lula, al seu successor encara li queda molta feina per fer. En el supòsit que la nova presidenta sigui Dilma Rousseff, la candidata del PT, haurà de lluitar per posar fi a la corrupció dins les pròpies files. Encara és molt present al Brasil el record de l'escàndol que hi hagué el 2006, quan alguns diputats del PT es van trobar involucrats en un assumpte de tràfic d'influències. Igualment, tot i que cap dels principals candidats no s'oposa a mantenir els programes socials, més aviat al contrari, els analistes asse-

nyalen que els ajuts en massa no han estat capaços de resoldre problemes estructurals que causen la pobresa, com ara, principalment, el baix nivell educatiu del país.

A banda tot això, segons que assenyalava no fa gaire el diari *Estadão* en un editorial, el govern de Lula deixarà al seu successor un deute per valor de 90 bilions de reals. Tot i que el govern assegura que aquest deute respon a l'augment de les inversions públiques, el diari assegura que la causa és la incapacitat de l'administració d'executar els projectes correctament. En aquest sentit, un dels grans reptes del vencedor de les eleccions serà, segons *Estadão*, posar fi a la ineficiència de la gestió per part de totes les administracions.

Mentrestant, la darrera imatge que quedarà del president Lula da Silva serà la seva aparició en un programa d'un canal de televisió brasiler, el 21 de juliol passat, en el moment que no va poder evitar les llàgrimes quan l'entrevistador va fer esment de l'imminent final del seu mandat. En aquell moment, el president Lula va confessar que encara no havia decidit a què es dedicaria, però tampoc no va descartar una possible tornada a les eleccions del 2014. De l'èxit dels seus successors dependrà el retorn del president que ha fet reduir la pobresa com mai en la història d'aquest país.

Xevi Camprubí